

Interreg

Co-funded by
the European Union

NEXT Black Sea Basin

BSB Dialogue
Innovation
Platform

Препоръки за ефективно и устойчиво международно сътрудничество

Проект: DIALOGUE (BSB01104) - Програма Interreg NEXT Черноморски басейн

M INTERNATIONAL
MANAGEMENT
INSTITUTE

TEHNOPOL
GALAȚI

Trakya
Kalkınma ajansı
development agency

Отговорността за съдържанието на този материал е
на автора(ите).
Материалът не отразява непременно официалната
позиция на Европейския съюз.

www.dialogueinnohub.com

Contents

Резюме	4
1. Въведение и цел.....	5
1.1 Контекст на проекта DIALOGUE.....	5
1.2 Цел на доклада	5
1.3 Стратегически контекст	6
2. Методология	6
2.1 Кабинетни проучвания.....	6
2.2 Теренни изследвания.....	7
2.3 Съвместно проектиране с участието на заинтересованите страни.....	7
3. Текуща ситуация и общи проблемни области	8
3.1 Регионален анализ на нуждите: Основни изводи по страни	8
3.2 Резултати от международния семинар във Варна: Прозрения от процеса на съвместно проектиране с участието на заинтересованите страни.....	13
3.3 Конкретни проектни концепции за трансгранично сътрудничество..	15
4. Бариери пред ефективното международно сътрудничество	17
4.1 Структурно ниско ниво на изследователска, развойна и иновационна дейност.....	18
4.2 Фрагментирани екосистеми и слабо сътрудничество по модела на „четворната спирала“	18
4.3 Нисък капацитет за разработване и управление на проекти	19
4.4 Бюрократични пречки и финансови ограничения	19

4.5 Дефицитът на доверие и културата „да видиш, за да повярваш“	19
5. Препоръки за ефективно и устойчиво международно сътрудничество...	20
5.1 Стратегически възможности: текущи програми за финансиране на ЕС и национално ниво	20
6. Пътна карта: последствия за Черноморската иновационна платформа ..	25
6.1 Институционална структура и механизъм за подкрепа на екосистемата	25
6.2 Пътна карта за изграждане на капацитет: основно обучение за членовете на платформата	26
6.3 Целеви покани за финансиране от ЕС (работни програми за 2026 – 2027 г.)	27
6.4 Проактивно разработване на проекти и изграждане на консорциуми	32
7. Операционализиране на синергиите за дългосрочна изследователска програма и програма за сътрудничество	33
7.1 Концепцията за синергия: прогресия от национално към европейско ниво	33
7.2 Стратегическа изследователска програма (SRA) чрез пътища за синергия.....	34
7.3 Механизми за съответствие и устойчивост	35
7.4 Ролята на BSIP като „брокер на синергии“	36
8. Заключение	36

Резюме

Този доклад очертава стратегическа рамка за засилване на международното сътрудничество и иновационния капацитет в целевите региони на Турция, България и Румъния. Анализът, проведен в рамките на проект DIALOGUE, идентифицира структурната фрагментация, недостига на човешки капитал и липсата на институционален капацитет за управление на проекти като основни бариери пред регионалната интеграция. Тези предизвикателства често водят до "двойна икономика", при която по-малките предприятия и местните институции трудно се справят с бързия зелен и дигитален преход, изискван от европейския пазар.

За справяне с тези системни предизвикателства докладът предлага създаването на **Черноморска иновационна платформа (BSIP)** като бизнес ориентиран "сигурен пристан" (Safe Harbour) и иновационен брокер. Функционирайки като неполитическа структура, BSIP е проектирана да осигури стабилна среда за сътрудничество, преодолявайки пропастта между частния сектор, академичните среди и публичната администрация. Централно място в тази стратегия заема въвеждането на Рамка за синергия и стандартизирани синергийни пътеки. Тези пътеки осигуряват модел на поетапна прогресия, който позволява на регионалните участници да развият своите инициативи от фундаментални национални изследвания (Фаза 1: Национално съзряване) през териториални трансгранични пилотни проекти (Фаза 2: Териториално сътрудничество) до мащабна интеграция и комерсиализация в рамките на Европейското изследователско пространство (Фаза 3: Европейска интеграция).

Ключовите препоръки включват изчерпателна пътна карта за изграждане на капацитет, фокусирана върху грамотността в областта на безвъзмездните средства, напредналото писане на предложения и стратегическото изграждане на консорциуми, за да се гарантира, че регионалните участници могат да се конкурират ефективно за международни фондове. Това е съчетано с проактивен модел за разработване на проекти, предназначен активно да инициира

партньорства и да генерира ранни "истории на успеха", които са от съществено значение за преодоляване на регионалния дефицит на доверие. Чрез синхронизиране на националните ресурси с възможностите за европейско финансиране, като "Хоризонт Европа" и Програмата "Цифрова Европа", BSIP цели да преодолее иновационното разделение и да насърчи устойчива, интегрирана екосистема за изследвания и иновации в Черноморския басейн.

1. Въведение и цел

1.1 Контекст на проекта DIALOGUE

Проектът DIALOGUE (BSB01104) е съвместна инициатива, подкрепяна от Програма Interreg NEXT Черноморски басейн 2021-2027 г. Проектът адресира общото предизвикателство за нисък иновационен капацитет и фрагментирана институционална координация в целевите региони в Турция, България и Румъния. Неговата основна цел е да подобри институционалния капацитет и диалога между публичните и гражданските участници в регионалните иновационни екосистеми. Чрез насърчаване на действия от типа "хора за хора" (people-to-people) и подобряване на междусекторната комуникация, проектът цели изграждане на взаимно доверие и улесняване на по-дълбоката интеграция между общностите и институциите в Черноморския басейн.

1.2 Цел на доклада

В съответствие с техническите спецификации на проекта, целта на този доклад е да анализира ефективността и устойчивостта на международното сътрудничество между публичните институции, неправителствените организации (НПО), академичните среди и бизнес сектора в участващите страни. Докладът идентифицира текущите структурни предизвикателства и предоставя практически препоръки за прилагане на предложенията за политики и управление. Този документ също така служи като основополагащо справочно ръководство за

дизайна, оперативния модел и дългосрочната устойчивост на Черноморската иновационна платформа (BSIP).

1.3 Стратегически контекст

За да се гарантира дългосрочната жизнеспособност на предложените препоръки, регионалните цели, установени в този доклад, са съобразени с ключови приоритети на Европейския съюз. Стратегическият контекст свързва нуждите на местната екосистема с рамки като "Хоризонт Европа" (по-специално подчертавайки поканите по WIDERA и Европейски иновационни екосистеми - EIE), Програмата "Цифрова Европа" и Европейския зелен пакт. Освен това препоръките са информирани от принципите на Стратегиите за интелигентна специализация (S3/S4), гарантирайки, че Черноморската иновационна платформа действа като мост, интегриращ регионалните капацитети в по-широки европейски мрежи за изследвания и иновации. Отвъд съгласуването на отделните програми, този доклад въвежда Рамка за синергия. Този подход гарантира, че регионалните цели се преследват не чрез изолирани проекти, а чрез поетапна прогресия – свързваща националното изграждане на капацитет с териториални пилотни проекти и евентуална интеграция в европейски мащаб. Тази рамка служи като оперативна основа за дългосрочната изследователска програма на Черноморската иновационна платформа.

2. Методология

Констатациите и препоръките, представени в този доклад, са разработени чрез структурирана, многоетапна методология, комбинираща преглед на литературата, директно ангажиране на заинтересованите страни и съвместно проектиране.

2.1 Кабинетни проучвания

Първата фаза на анализа се състоеше от изчерпателен преглед на литературата и политиките за установяване на съпоставима базова линия на регионалните иновационни екосистеми. Това включваше анализ на политически документи на ЕС,

национално и регионално ниво. Ключовите прегледани материали включват Национални стратегии за научни изследвания, развитие и иновации, регионални планове за развитие (като Плана за регион TR21), Стратегии за интелигентна специализация (RIS3) и данни от Европейското иновационно табло (European Innovation Scoreboard) относно нивата на изпълнение на целевите региони.

2.2 Теренни изследвания

За да се допълнят политическите данни на макрониво, беше проведено качествено теренно изследване, за да се уловят непосредствените реалности и нужди на регионалните заинтересовани страни. Тази фаза включваше полуструктурирани интервюта и дискусии във фокус групи с представители от четирите сегмента на Четворната спирала (правителство, академични среди, индустрия и гражданско общество). Теренното изследване събра първични данни от три специфични региона:

- **Турция:** Регион TR21 (Текирдаг, Одрин, Лозенград) – 18 полуструктурирани интервюта и семинар с ключови регионални участници от четирите спирали.
- **България:** Регион BG33 (Североизточен) – 11 полуструктурирани интервюта и фокус група с ключови регионални участници от четирите спирали.
- **Румъния:** Регион RO22 (Югоизточен регион, с фокус върху Галац) – 11 полуструктурирани интервюта и семинар с ключови регионални участници от четирите спирали.

2.3 Съвместно проектиране с участието на заинтересованите страни

Последната методологическа фаза интегрира констатациите от кабинетните и теренните изследвания в процеса на съвместно проектиране по време на международния семинар, озаглавен *„Иновационни мостове: Съвместно създаване на иновации в Черноморския регион“*, проведен във Варна, България, през януари 2026 г. Регионалните заинтересовани страни си сътрудничиха в целеви работни групи за формулиране на структурни решения. По-конкретно, Работна група А се фокусира върху *„Управление и институционално сътрудничество“*, създавайки

оперативната рамка за платформата, докато Работна група Б се занимаваше със „Устойчивост и дългосрочни модели на сътрудничество“, фокусирайки се върху финансовата жизнеспособност и непрекъснатото генериране на проекти. Резултатите от тези структурирани сесии директно информират политическите и оперативните препоръки, подробно описани в този доклад.

3. Текуща ситуация и общи проблемни области

Въз основа на докладите за анализ на регионалните нужди, този раздел очертава базовите условия, структурните предизвикателства и оперативния капацитет на целевите региони. Въпреки че всяка страна представя уникална местна динамика, анализите разкриват няколко споделени предизвикателства, които значително възпират формирането на сплотена Черноморска иновационна екосистема.

3.1 Регионален анализ на нуждите: Основни изводи по страни

3.1.1 Турция (Регион TR21: Текирдаг, Одрин, Лозенград)

Анализът на регион TR21 показва силно динамичен, но структурно разделен икономически ландшафт, често описван като „двойна икономика“. От една страна, Текирдаг (по-специално областите Чорлу и Черкезкьой) е домакин на напреднала, ориентирана към износ индустриална база, която се нарежда сред най-големите потребители на енергия и логистични центрове в Турция. От друга страна, Одрин и Лозенград поддържат по-традиционна, ориентирана към селското стопанство икономическа структура. Това разделение диктува, че иновационните стратегии трябва едновременно да са насочени към високотехнологичното промишлено производство и устойчивите на климата селскостопански практики.

Изключително важно откритие от региона е феноменът „Липсваща спирала“ (Missing Helix). В иновационната екосистема силно доминира традиционният модел на Тройната спирала (правителство-висше образование -индустрия). Участието на гражданското общество остава слабо, като неправителственото представителство е ограничено предимно до бизнес асоциации и търговски камари, а не до

ориентирани към гражданите НПО. Това ограничава социалната приобщеност на иновационните проекти и създава празнина в обществения ангажимент.

Освен това индустриалният сектор идентифицира тежката криза с човешкия капитал като основно оперативно тясно място. Налице е остър недостиг на квалифициран технически персонал и „сини якички“ (работници, полагащи физически труд), което ограничава капацитета на фирмите да се ангажират в сложни проекти за НИРД. По отношение на зеления и дигиталния преход данните показват ясно разделение: големите, ориентирани към износ фирми се адаптират към Зеления пакт на ЕС поради международните изисквания на веригата за доставки, докато малките и средните предприятия (МСП) обикновено гледат на инвестициите в зеления преход като на непосредствено разходно бреме, а не като конкурентно предимство, тъй като им липсват както финансови инструменти, така и вътрешен капацитет за прилагане на тези промени.

Въпреки тези предизвикателства, регионът притежава зряла инфраструктура за инкубация и техно-предприемачество. Институции като регионалните технопаркове (към Университета „Намък Кемал“ и Тракийския университет) и воденият от Камарата TEKMER (Център за развитие на технологиите) в Чорлу предоставят функционални модели за свързване на научните изследвания и комерсиализацията. Тези структури позиционират региона TR21 като потенциален доставчик на оперативно ноу-хау за управление на инкубатори в по-широкия Черноморски басейн.

3.1.2 България (Регион BG33: Североизточен)

Българската система за научни изследвания и иновации (НИИ) отчита напредък по определени показатели; страната обаче продължава да бъде класифицирана като „нововъзникващ иноватор“ (Emerging Innovator) в Европейското иновационно табло, представяйки се на приблизително 46% от средното за ЕС ниво. Регионалният анализ за BG33 отразява по-широките национални предизвикателства, по-специално сочейки слабо изпълнение при патентоването, валоризацията на знанията и комерсиализацията на резултатите от академичните изследвания.

Определяща характеристика на българския пейзаж в областта на НИИ е продължаващата структурна фрагментация. Историческият модел на научни изследвания в страната разчита в голяма степен на академични изследователски институти. Следователно висшите училища (ВУ) имат сравнително слаби функции за НИРД, функционирайки предимно като обучителни структури с ограничена връзка с интензивни, пазарно ориентирани изследователски дейности. Това разделение между обучителните университети и изследователските институти създава системна бариера пред сътрудничеството между индустрията и науката.

Финансовата нестабилност допълнително усложнява екосистемата. Системата е силно зависима от Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), които съставляват значителна част от общото финансиране за НИРД. Това разчитане на проектно базирано, външно финансиране създава непредвидими оперативни цикли, които възпрепятстват дългосрочното стратегическо планиране. Освен това, наличието на множество национални инструменти за финансиране с малък бюджет има тенденция да увеличава фрагментацията, вместо да консолидира ресурси за високо въздействащи проекти.

Фрагментацията на управлението добавя още едно ниво на сложност. Разпределението на отговорностите за иновации между различни министерства често води до некоординирано прилагане на политиките на регионално ниво. За справяне с тези проблеми заинтересованите страни подчертават необходимостта от функционални посредници, които могат да преодолеят бездната между академичните среди и МСП, и преминаване към политики, които стимулират практически изследвания, движени от индустрията, а не чисто академични резултати.

3.1.3 Румъния (Регион RO22: Югоизточен регион)

Анализът на нуждите за регион RO22, с конкретен фокус върху Галац и неговата зона на влияние, очертава екосистема с обещаващи базови ресурси, но фрагментирано изпълнение. Регионът се възползва от активни университети, нововъзникващи индустриални клъстери, солидна логистична база, свързана с Дунав и Черно море,

и нарастващ институционален интерес към зеления и дигиталния преход. Въпреки това, междусекторното сътрудничество между индустрията, изследователските институции, публичната администрация и гражданското общество не е достатъчно често, за да генерира системни ефекти в целия регион.

Критичен пропуск, идентифициран от регионалните заинтересовани страни, е недостигът на напреднали технически и дигитални умения, особено в рамките на МСП. Налице е силно търсене на „Алианс за умения“ (Skills Alliance), който може да осигури модулни програми за обучение, микро-кредити и обучение по управление на проекти. Освен това МСП в региона изразяват ясна нужда от съоръжения за „Тестване преди инвестиране“ (Test before invest) или т.нар. Живи лаборатории (Living Labs). Компаниите изискват практически демонстратори за тестване на дигитални, екологични и агротехнически решения, преди да се ангажират с мащабни финансови инвестиции.

Друго важно откритие е слабата интеграция на региона в по-широките мрежи на ЕС за НИИ. Участието в силно конкурентни рамки като „Хоризонт Европа“ и Програмата „Цифрова Европа“ остава скромно. Това до голяма степен се дължи на ниския институционален капацитет за разработване на сложни проекти, липсата на структуриран международен нетуъркинг и липсващите механизми за намиране на партньори (matchmaking).

За преодоляване на тези бариери заинтересованите страни в RO22 настояват за създаването на постоянна структура за диалог и управление. Настоящите регионални субекти не предоставят непрекъсната платформа за иновации или трансгранично сътрудничество с участието на множество актьори. Обратната връзка показва предпочитание към прозрачен модел на управление с балансирани права на глас в рамките на Четворната спирала и смесен модел на устойчивост. Този модел би разчитал на умерени членски вноски, платени консултантски услуги и услуги по писане на проекти, както и споделено портфолио от финансирани от ЕС проекти, за да се гарантира приемственост отвъд първоначалните периоди на безвъзмездна помощ.

3.1.4 Междурегионално картографиране и общи стратегически полета

Чрез картографиране на специфичните регионални приоритети (от TR21, BG33 и RO22) се очертават три основни макротема като най-жизнеспособни обекти за трансгранично сътрудничество в рамките на Черноморската иновационна платформа:

- **Тема 1: Агро и биотехнологии (Agri & Bio Tech)**

- *TR21 (Турция):* Силен фокус върху Агротехнологиите, Климатичната устойчивост, Световната храна и Гастрономията.
- *BG33 (България):* Дава приоритет на Биоикономиката, Биотехнологиите и "Индустрията за здравословен живот".
- *RO22 (Румъния):* Фокусира се върху иновациите в храните и биоикономиката.
- *Обща работна зона:* Храни и агротехнологии, биоикономика и гастрономия.

- **Тема 2: Зелени технологии и устойчивост (Green Tech & Sustainability)**

- *TR21 (Турция):* Набляга на Зелената логистика и търговия, водени от големите индустриални зони.
- *BG33 (България):* Акцентира върху Чистите технологии (Cleantech), Кръговата икономика и Нисковъглеродната икономика.
- *RO22 (Румъния):* Приоритизира Устойчивата синя икономика и трансграничния екологичен мониторинг.
- *Обща работна зона:* Устойчива синя икономика, зелена логистика и кръгова икономика.

- **Тема 3: Дигитализация и екосистемни иновации (Digitalization & Ecosystem Innovation)**

- *TR21 (Турция):* Носи силен опит в Моделирането на инкубатори (напр. TEKMER, Технопаркове).
- *BG33 (България):* Фокусира се върху Информатиката, ИКТ и Новите технологии в креативните индустрии.
- *RO22 (Румъния):* Насочва се към Дигитална трансформация, приложения за Интелигентен град (Smart-City) и Дигитално здравеопазване.
- *Обща работна зона:* Дигитална трансформация, ИКТ и най-добри практики в инкубацията.

Това картографиране потвърждава, че бъдещите дейности на платформата трябва да бъдат организирани около тези тематични клъстери (напр. като специализирани комисии или работни групи) вместо около общи географски граници.

3.2 Резултати от международния семинар във Варна: Прозрения от процеса на съвместно проектиране с участието на заинтересованите страни

След регионалните анализи на потребностите беше проведен международен семинар във Варна, България, на който заинтересовани страни от участващите региони се включиха в процес на съвместно проектиране (participatory co-design). Семинарът беше структуриран около две основни работни групи: *Управление* (Група А) и *Устойчивост* (Група Б). Резултатите от тези групи директно адресират предварително идентифицираните пречки (bottlenecks) в екосистемата.

3.2.1 Управление и институционално сътрудничество (Група А)

Консенсусът сред заинтересованите страни в Група А очерта необходимостта от бизнес-ориентирана, неполитическа структура. Участниците отбелязаха, че публичните институции, като общините, често са подвластни на политически промени, които могат да нарушат дългосрочната приемственост.

За да се намали този риск, групата предложи модел „Безопасно пристанище“ („Safe Harbor“), при който търговско-промишлени палати или утвърдени бизнес асоциации (напр. CISAD в регион TR21) изпълняват ролята на основен секретариат или домакин на платформата. При това разпределение университетите и научноизследователските институции биха функционирали основно като доставчици на данни и технически партньори.

По отношение на оперативната структура заинтересованите страни отхвърлиха стриктното географско разделение в полза на гъвкав модел тип „хаштаг“ или комисия. Този модел организира заинтересованите страни около трансгранични тематични сектори (напр. #AgriTech, #BlueEconomy), а не по регионален произход. Освен това групата обсъди включването на „логика по модела на BNI (Business Network International)“ в мрежовия механизъм на платформата. Това предполага изграждането на доверена, проверена среда, в която членовете активно си препращат бизнес и проектни възможности, гарантирайки, че консорциумите за конкурентни европейски фондове се изграждат на основата на доказана надеждност. И накрая, техническата инфраструктура се разглежда не като самостоятелна база данни, а като „конектор“ на съществуващи регионални активи, като потенциално се използва мобилна инфраструктура за гъвкаво изграждане на мрежи.

3.2.2 Финансова устойчивост и изпълнение (Група Б)

Група Б се съсредоточи върху финансовата и оперативна устойчивост на платформата, като изрично призна, че тя разчита на непрекъснато генериране на проекти и техническа релевантност, а не единствено на финансови резерви.

Групата очерта двуетапна стратегия:

1. **Етап на развитие:** В началната фаза платформата трябва да даде приоритет на растежа, привличането на потребители и изграждането на доверие, като предложи непосредствена стойност чрез услуги като проследяване на

възможности за финансиране, свързване на партньори (matchmaking) и обмен на знания.

2. **Етап на устойчивост:** За дългосрочна жизнеспособност участниците обсъдиха и в крайна сметка се отдалечиха от традиционния модел на „членски внос“. Вместо това консенсусът се насочи към подход тип „Фабрика за проекти“ („Project Factory“). При този модел платформата генерира приходи чрез такси за успех (success fees), обвързани с получаването на грантове (напр. чрез вземане на малък процент от мащабни консорциуми, сформирани посредством платформата), както и чрез предлагане на специализирани платени консултантски или обучителни услуги.

В допълнение, за да отличат Черноморската иновационна платформа от стандартните бази данни, заинтересованите страни определиха „преодоляването на културните различия“ и „междусекторното сътрудничество“ като уникални предложения за стойност. Платформата има за цел да служи като „човешки конектор“, който изгражда мостове между регионалните бизнес култури. Беше предложено също платформата да може да монетизира „регионалния пазарен интелект“ (Regional Market Intelligence), като събира данни и проучвания, за да предоставя целенасочени анализи за инвеститори и политици, гарантирайки, че технологията и предложенията ѝ остават конкурентоспособни.

3.3 Конкретни проектни концепции за трансгранично сътрудничество

Анализът на потребностите и интервютата със заинтересованите страни директно генерираха поредица от конкретни проектни теми. Тези теми отразяват непосредствените нужди на регионалните екосистеми и се позиционират като начално портфолио от идеи, които Черноморската иновационна платформа ще координира и развива:

Проекти в областта на аграрните и биотехнологиите:

- **Разработване на устойчиви на климата култури:** Съвместни изследвания, селекция и трансгранично полево тестване на сортове селскостопански култури, устойчиви на суша, с конкретен фокус върху пшеницата и слънчогледа.
- **Адаптиране на висококачествени култури:** Паралелни изпитания в участващите региони за адаптиране на алтернативни, висококачествени селскостопански продукти, като лечебни и ароматни растения, към местните климатични условия.
- **Гастрономия и оптимизация на веригата на стойността:** Създаване на трансгранични мрежи за подобряване на маркетинга, брандирането и каналите за дистрибуция на местни земеделски и хранителни продукти, адресирайки често срещаната бариера „комерсиализация на продуктите“.

Проекти за зелени технологии и устойчивост:

- **Мрежа от хъбове за зелена логистика:** Изграждане на координирана рамка за свързване на тежко-индустриалните зони и пристанищните съоръжения на трите държави, с фокус върху оптимизиране на транспортните маршрути и намаляване на въглеродния отпечатък при трансграничната търговия.
- **Трансграничен екологичен мониторинг:** Внедряване на съвместни цифрови системи за мониторинг на споделени природни ресурси, с конкретен акцент върху екологичното здраве на Черно море и басейна на река Дунав.
- **Демонстратори на кръгова икономика:** Реализиране на регионални пилотни проекти, демонстриращи чисти технологии и управление на кръгови ресурси в производствения сектор.

Проекти за дигитализация и иновации в екосистемата:

- **Трансграничен алианс за умения:** Разработване на модулни обучителни програми, микро-образователни кредити и системи за сертифициране за справяне

с острия недостиг на напреднали дигитални, технически умения и умения за управление на проекти сред МСП и НПО.

- **Съоръжения тип „Тествай, преди да инвестираш“ (Living Labs):** Изграждане на практически демонстрационни центрове, където регионалните МСП могат да тестват дигитални, екологични и агротехнологични решения в реални условия, преди да направят мащабни инвестиции.
- **Трансфер на модел за инкубация:** Разработване на структурирана програма за трансфер на знания, при която зрели модели на техно-предприемачество (като TEKMER и регионалните технопаркове) изнасят своето оперативно ноу-хау, за да съдействат за създаването на подобни центрове за инкубация на стартапи в партньорските региони.

4. Бариери пред ефективното международно сътрудничество

Въз основа както на регионалните анализи на потребностите, така и на дискусиите, проведени по време на Международния семинар във Варна, настоящият раздел категоризира основните пречки пред формирането на ефективно, устойчиво международно сътрудничество. Констатациите показват, че препятствията рядко са от технически характер; вместо това те са дълбоко вкоренени в структурни ограничения, административна тежест и дефицити на капацитет в участващите региони. Макар тези бариери да са структурни по своята същност, те са адресирани в заключителните раздели на настоящия доклад чрез Механизми за синергия. Тези механизми са проектирани да намалят риска при международното сътрудничество, като осигурят входни точки с ниска бариера за достъп и професионализирани структури за подкрепа, които компенсират регионалните дефицити в капацитета.

4.1 Структурно ниско ниво на изследователска, развойна и иновационна дейност

Основна пречка пред напредналото международно сътрудничество е като цяло ниското базово ниво на изследователска и развойна дейност (R&D) в трите целеви региона. Данните от Европейското иновационно табло (European Innovation Scoreboard) категоризират регионите като „нововъзникващи иноватори“ (Emerging Innovators), характеризиращи се с ниски равнища на подадени патентни заявки, ограничена валоризация на знанието и трудности при комерсиализацията на академичните изследвания. Тази ниска стартова позиция затруднява регионалните участници да се конкурират при равни условия в силно взискателните европейски рамкови програми. Когато базовият иновационен капацитет е ограничен, включването в сложни, транснационални иновационни консорциуми се превръща във второстепенен приоритет за местните предприятия и институции.

4.2 Фрагментирани екосистеми и слабо сътрудничество по модела на „четворната спирала“

Преди да може да се осъществи международно сътрудничество, е необходимо да съществува функционално регионално сътрудничество. Анализът обаче показва, че сътрудничеството в самите региони е силно фрагментирано. Моделът на „четворната спирала“ (държава – висше образование – индустрия – гражданско общество) рядко функционира на практика. Екосистемите често работят в изолирани „силози“: университетите се фокусират върху академични резултати, а не върху пазарните нужди, индустрията трудно получава достъп до изследвания, а гражданското общество е почти изцяло изключено от иновационния диалог. Тъй като регионалните заинтересовани страни нямат навик за местно сътрудничество, формирането на структурирани и доверени взаимоотношения с трансгранични партньори е по своята същност по-трудно.

4.3 Нисък капацитет за разработване и управление на проекти

Критично тясно място, идентифицирано еднакво в Турция, България и Румъния, е сериозният недостиг на капацитет за писане и управление на проекти. Въпреки че заинтересованите страни изразяват интерес към достъп до международно финансиране, липсват техническите умения, необходими за изготвяне на конкурентоспособни предложения — особено за силно конкурентни програми като „Хоризонт Европа“ или сложни покани по програма Interreg. Този недостиг на умения е особено остър сред малките и средните предприятия (МСП) и организациите на гражданското общество (ОГО). Без специализирани „иновационни брокери“ или постоянни структури за подкрепа, които да ги насочват през сложните етапи на кандидатстване, регионалните участници са системно поставени в неизгодно положение в европейския ландшафт на финансиране.

4.4 Бюрократични пречки и финансови ограничения

Административната сложност представлява основен възпиращ фактор за международното сътрудничество. Заинтересованите страни съобщават, че бавните институционални процедури, строгите правила за обществени поръчки и сложните изисквания за съфинансиране забавят изпълнението на проектите и обезкуражават участието. Освен това много регионални институции и МСП нямат необходимата първоначална финансова гъвкавост, за да участват в проекти, работещи по модел на възстановяване на разходите. Административната тежест от управлението на транснационални бюджети често надвишава възприеманите ползи за по-малките организации, което ги кара да се оттеглят от международните мрежи.

4.5 Дефицитът на доверие и културата „да видиш, за да повярваш“

И накрая, дълбоко вкоренена културна бариера в бизнес сектора възпрепятства сътрудничеството: дефицитът на доверие. Регионалните МСП работят с прагматично, склонно да избягва риска мислене, като често дават приоритет на непосредствената търговска възвръщаемост пред абстрактните дейности в областта на изследванията и развитието. Съществува общо нежелание за участие в

дългосрочни, теоретични проекти с международни партньори, ако няма непосредствена, осезаема полза. Тази култура „да видиш, за да повярваш“ означава, че без конкретни пилотни демонстрации или „живи лаборатории“ (Living Labs), доказващи финансовата жизнеспособност на дадена иновация, предприятията се колебаят да ангажират ограничените си ресурси в трансгранични консорциуми.

5. Препоръки за ефективно и устойчиво международно сътрудничество

5.1 Стратегически възможности: текущи програми за финансиране на ЕС и национално ниво

Основният фокус на Черноморската иновационна платформа е насърчаването на структурирано сътрудничество в областта на изследванията, развитието и иновациите (ИРИ). Макар технологичните и индустриалните иновации да остават основна цел, трансграничното сътрудничество в рамките на Черноморския басейн предлага съществен потенциал и в свързани сектори, по-специално в устойчивия туризъм, културното наследство и творческите индустрии. За ефективното реализиране на тези съвместни инициативи регионалните заинтересовани страни трябва да се ориентират сред разнообразие от финансови инструменти както на национално, така и на европейско ниво.

5.1.1 Национални фондове за ИРД спрямо фондове на Европейския съюз

И трите участващи държави разполагат с национални механизми за финансиране на ИРД, управлявани от съответните национални агенции. Тези национални фондове обаче обикновено предлагат по-ниски нива на финансова подкрепа за проект в сравнение с европейските инструменти и често са разпределени в рамките на фрагментирана административна структура. Тази структурна фрагментация ограничава мащаба и въздействието на технологичните трансформации, които МСП и научноизследователските институти могат да постигнат, разчитайки единствено на вътрешни ресурси.

За разлика от тях, програмите на Европейския съюз предлагат значително по-големи бюджети, предназначени за системно, транснационално въздействие. Предизвикателството пред регионалните участници е преодоляването на разликата между малките по мащаб национални грантове и силно конкурентните мащабни европейски фондове.

5.1.2 Ролята на двустранните споразумения за сътрудничество

Преди включване в сложни многонационални консорциуми на ЕС, двустранните споразумения за сътрудничество в областта на ИРД предоставят практически механизъм за изграждане на регионални партньорства. Двустранните фондове обикновено изискват по-малко на брой партньори (често само по един от всяка участваща държава) и включват по-малко сложни административни процедури в сравнение с широките рамкови програми на ЕС като „Хоризонт Европа“. Използването на тези споразумения позволява на институции от Турция, България и Румъния да установят преки, двустранни изследователски връзки, да споделят лабораторна инфраструктура и да финансират мобилността на изследователи. Този гъвкав подход служи като отправна точка, улесняваща бързото развитие на съвместни инициативи и изграждането на базово доверие, необходимо за бъдещи европейски кандидатствания в по-голям мащаб.

Скорошни механизми демонстрират прякото приложение на двустранните фондове към оперативните нужди на региона:

- **Двустранно сътрудничество Турция – България (напр. TÜBİTAK 2502):** Съвместната програма, управлявана от Научноизследователския съвет на Турция (TÜBİTAK) и Българската академия на науките (БАН), осигурява целево финансиране за съвместни изследователски проекти. Този конкретен механизъм позволява на турски и български учени и институции да си сътрудничат пряко по общи научни и технологични предизвикателства, насърчавайки задълбочен академичен и технически обмен без тежката административна тежест на многостранен консорциум.

- **Двустранно сътрудничество Турция – Румъния (напр. TÜBİTAK 2569):** По подобен начин двустранната покана между TÜBİTAK и румънското Министерство на изследванията, иновациите и цифровизацията (MCID) подпомага пряко съвместни проекти в областта на ИРД и иновациите. Това позволява на трансгранични екипи от Турция и Румъния съвместно да тестват нови технологии, да комерсиализират изследвания и да разработват методологии.

За Черноморската иновационна платформа тези конкретни двустранни покани представляват достъпна входна точка. Регионалните заинтересовани страни могат да използват тези двустранни фондове като „начален капитал“ за реализиране на първоначални пилотни проекти или проучвания за осъществимост на конкретните проектни концепции, идентифицирани по-рано в настоящия доклад (като разработването на устойчиви на климата култури или демонстрационни цифрови съоръжения). След като дадена концепция бъде доказана чрез двустранно споразумение, установеното партньорство може по-лесно да разшири мащаба на проекта, за да кандидатства за конкурентни рамки като „Хоризонт Европа“ (напр. WIDERA) или финансиране по програма „Цифрова Европа“.

5.1.3 Структурни фондове (ЕСИФ) спрямо Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП)

При формирането на трансгранични консорциуми партньорите трябва да отчитат структурните различия в своите макрофинансови рамки. Като държави членки на ЕС, България и Румъния имат пряк достъп до Европейските структурни и инвестиционни фондове (ЕСИФ), които се използват за регионално развитие, инфраструктура и изграждане на иновационен капацитет.

За разлика от тях, Турция получава подкрепа чрез Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП, IPA). За да функционира ефективно, Черноморската иновационна платформа трябва да съдейства на заинтересованите страни при съгласуването на тези различни финансови потоци. Успешните трансгранични проекти ще изискват синхронизация, гарантираща, че местното

съфинансиране или допълващите национални грантове могат да покрият изискванията за съфинансиране на проекти на ниво ЕС.

5.1.4 Основни програми на Европейския съюз за финансиране

За преодоляване на технологичните пропуски и оползотворяване на възможностите, идентифицирани в регионалните анализи, платформата следва да се насочи към следните основни програми на ЕС:

- **„Хоризонт Европа“ (2021 – 2027 г.):** Това е основната програма на ЕС за финансиране на изследвания и иновации, с общ бюджет от приблизително 95,5 милиарда евро. Програмата е структурирана около три основни стълба и хоризонтален компонент за разширяване на участието, всеки от които предлага различни възможности за Черноморската иновационна платформа:
 - **Стълб I: Отлична наука:** Фокусира се върху авангардни изследвания и мобилност на изследователите (напр. дейности „Мария Склодовска-Кюри“), предоставяйки на академичните институции в участващите региони възможности за изграждане на базови изследователски мрежи.
 - **Стълб II: Глобални предизвикателства и конкурентоспособност на европейската индустрия:** Съдържа специфични клъстери, пряко съответстващи на междурегионалното картографиране (теми 1, 2 и 3). По-специално Клъстер 4 (Цифровизация, промишленост и космическо пространство), Клъстер 5 (Климат, енергетика и мобилност) и Клъстер 6 (Храни, биоикономика, природни ресурси, селско стопанство и околна среда) предлагат съществено финансиране за мащабни трансгранични демонстрационни проекти.
 - **Стълб III: Иновативна Европа:** Насочен към стимулиране на пробиви и екосистеми, създаващи нови пазари. Компонентът „Европейски иновационни екосистеми“ (EIE) е особено релевантен за платформата с оглед финансиране на мрежови дейности и структурно сътрудничество между регионалните иновационни участници.

- **Разширяване на участието и укрепване на Европейското научноизследователско пространство (WIDERA):** Този хоризонтален компонент е специално разработен за изграждане на капацитет в региони, класифицирани като нововъзникващи иноватори, като TR21, BG33 и RO22. Поканите по WIDERA (като Twinning и Teaming) са изключително подходящи за интегриране на местните заинтересовани страни в утвърдени европейски изследователски и стойностни вериги, намалявайки иновационната пропаст.
- **Програма „Цифрова Европа“ (DEP):** Насочена към ускоряване на цифровата трансформация на предприятията и публичните администрации, DEP е ключов ресурс за МСП, изпитващи затруднения с дигитализацията. Програмата предоставя финансиране за създаването и функционирането на Европейски центрове за цифрови иновации (EDIH), както и подкрепа за обучение в областта на напредналите цифрови умения. Това пряко съответства на концепциите за „Алианс за умения“ и „живи лаборатории“, предложени от регионалните заинтересовани страни.
- **Еразъм+ (2021 – 2027 г.):** Макар традиционно да е известна с академичната мобилност, програма „Еразъм+“ предоставя съществени механизми за финансиране на професионалното образование и обучение (ПОО) и изграждането на институционален капацитет. За Черноморската иновационна платформа особено релевантни са компоненти като „Алианси за иновации“ и специфични проекти за изграждане на капацитет по Ключова дейност 2 (KA2). Тези средства могат да се използват за финансиране на предложения „Трансграничен алианс за умения“, разработвайки съвместни учебни програми, микроквалификации и целеви обучителни програми за преодоляване на кризата в човешкия капитал на региона и подобряване на уменията за управление на проекти сред МСП и НПО.
- **Interreg NEXT „Черноморски басейн“:** Служейки като пряк източник на финансиране за проекта DIALOGUE, тази програма продължава да бъде

основното средство за регионално трансгранично сътрудничество. Тя е специално насочена към подпомагане на съвместни инициативи в областта на екологичния мониторинг, устойчивата синя икономика и трансграничните търговски и културни връзки в рамките на басейна.

- **Програма за единния пазар (SMP):** Релевантна за конкурентоспособността на МСП, тази програма подпомага разрастването на бизнеса, достъпа до пазари и развитието на индустриални клъстери. Тя предоставя финансова възможност за преодоляване на бариерите пред комерсиализацията и маркетинга, идентифицирани от местните индустрии. Освен това SMP осигурява финансиране за проектите на Европейската мрежа на предприятията (EEN), която е жизненоважен ресурс за МСП в региона. EEN действа като ключов механизъм за подкрепа на трансфера на технологии, интернационализацията и постигането на по-широките мрежови цели на Черноморската иновационна платформа.

6. Пътна карта: последствия за Черноморската иновационна платформа

Въз основа на регионалните анализи на потребностите и оперативните изисквания на целевите групи, настоящият раздел очертава структурните препоръки, изискванията за изграждане на капацитет и конкретните цели за финансиране на Черноморската иновационна платформа (BSIP).

6.1 Институционална структура и механизъм за подкрепа на екосистемата

За да се преодолеят фрагментираните екосистеми и ниският иновационен капацитет, идентифицирани в участващите региони, BSIP се нуждае от гъвкава и бизнес-ориентирана институционална структура. Както беше обсъдено по време на семинара във Варна, неполитическият модел „Безопасно пристанище“, воден от търговско-промишлени палати или утвърдени бизнес асоциации, осигурява необходимата стабилност. Тази структура предпазва платформата от местни

политически промени, като същевременно поддържа тесни връзки с частния сектор и гражданското общество.

Изграждането на структурна рамка обаче е само първоначалната стъпка. Тъй като в момента регионалните заинтересовани страни нямат необходимия опит и административен капацитет, за да се справят самостоятелно със сложните европейски рамки, платформата трябва активно да функционира като „иновационен брокер“. Тя трябва да разполага със специализирано Звено за подкрепа и консултации, което предлага пряко, практическо съдействие на МСП, НПО и академичните среди, помагайки им да превърнат своите регионални концепции в конкурентоспособни проектни предложения по програми на ЕС.

6.2 Пътна карта за изграждане на капацитет: основно обучение за членовете на платформата

За да се гарантира, че членовете на платформата могат ефективно да участват в мащабни програми за финансиране като „Хоризонт Европа“ и „Цифрова Европа“, е необходима структурирана пътна карта за изграждане на капацитет. Регионалните анализи установиха сериозен пропуск в уменията за разработване на проекти. Затова, преди да се насочи към сложни покани, платформата следва да предостави на своите членове следната последователност от обучителни модули:

1. **Основна грамотност относно грантовете на ЕС и стратегическо разузнаване:** Основно обучение относно ландшафта на финансиране на ЕС. Този модул има за цел да научи членовете как да разграничават „Хоризонт Европа“ (фокус върху ИРД), „Цифрова Европа“ (фокус върху капацитет и внедряване), „Еразъм+“ (умения и образование) и програмите Interreg, което им позволява да изберат правилния фонд за конкретните си нужди.
2. **Изграждане на консорциуми и стратегии за мрежово взаимодействие:** Практически семинари за намиране на международни партньори чрез платформи като CORDIS и Европейската мрежа на предприятията (EEN). Този модул следва също да операционализира „логиката по модела на BNI“,

обсъждана от заинтересованите страни във Варна, фокусирайки се върху изграждането на надеждни, основани на доверие взаимоотношения през границите.

3. **Разширено обучение по писане на предложения и проектиране на въздействие:** Надхвърляйки основното управление на проектния цикъл, за да се фокусира конкретно върху разделите „Въздействие“ и „Високи постижения“, изисквани в предложенията по „Хоризонт Европа“. Това включва обучение за определяне на ясни ключови показатели за ефективност (KPI), адресиране на целите на Европейския зелен пакт и очертаване на стратегии за комерсиализация.
4. **Финансово управление на средствата от ЕС:** Подробни насоки за навигиране на финансовите правила на „Хоризонт Европа“, включително модела на финансиране с еднократна сума (lump-sum), допустимостта на разходите и изискванията за одит. Това обучение е от ключово значение за намаляване на административните опасения, изпитвани от много МСП и НПО.
5. **Планиране на синергии и управление на комбинирано финансиране:** Обучение относно това как да се подредят последователно различните инструменти за финансиране (напр. Interreg и „Хоризонт Европа“) в подкрепа на жизнения цикъл на един продукт или услуга, без да се нарушават разпоредбите за „двойно финансиране“.

6.3 Целеви покани за финансиране от ЕС (работни програми за 2026 – 2027 г.)

След стартирането на фазата за изграждане на капацитет платформата може да започне да съпоставя конкретните регионални проектни концепции (очертани в раздел 3.3) с конкретни покани от работните програми на Европейския съюз за 2026 – 2027 г. Следните възможности, посочени пряко в документите за анализ на потребностите и последните работни програми на „Хоризонт Европа“, съответстват на стратегическите приоритети на Турция, България и Румъния:

6.3.1 Разширяване на участието и европейски иновационни екосистеми (EIE)

Предвид класификацията на регионите като „нововъзникващи иноватори“, хоризонталните покани за изграждане на капацитет са най-достъпните входни точки и бяха изрично поискани от регионалните заинтересовани страни.

- **Центрове за високи постижения (Excellence Hubs, WIDERA):** Тази покана е изключително подходяща за концепцията „Трансфер на модел за инкубация“. Тя позволява на опитни структури (като TEKMER в регион TR21) да си партнират с български и румънски институции за изграждане и интегриране на съвместни екосистеми за стартъпи.
- **Взаимосвързани иновационни екосистеми (EIE 2026.2 / 2026.3):** Тези покани подпомагат изграждането на мрежи и структурното сътрудничество между регионалните иновационни участници. Самата BSIP може да използва тези покани за финансиране на своите трансгранични дейности, осигуряване на финансова устойчивост и укрепване на връзките по модела на четворната спирала.
- **Съоръжение за управление на изследвания (Research Management Facility, HORIZON-WIDERA-2026-04):** Тази конкретна покана представлява стратегическа възможност за преодоляване на сериозния дефицит в регионалния капацитет за разработване и управление на проекти. Чрез използването на това съоръжение участващите региони могат да привлекат, обучат и интегрират опитни мениджъри в областта на изследванията и иновациите (ИИ) в своите местни екосистеми. Освен това изграждането на съвместни действия и трансгранични структури за управление на изследвания чрез това съоръжение ще повиши административното качество на екосистемата. Тази споделена професионална подкрепа пряко увеличава процента на успеваемост на бъдещите индивидуални кандидатствания, подавани от регионални МСП, университети и НПО, ефективно премахвайки техническите бариери за достъп до европейско финансиране.

6.3.2 Клъстер 6: Храни, биоикономика, природни ресурси, селско стопанство и околна среда

Този клъстер пряко подпомага приоритетите в областта на „аграрните и биотехнологиите“, идентифицирани от трите региона.

- HORIZON-CL6-2026-02-FARM2FORK-03 (Повишаване на конкурентоспособността на протеиновите култури в Европа): Изключително релевантна покана за съвместни изследвания, селекция и трансгранично полево тестване на алтернативни, устойчиви на климата култури между партньорските държави.
- HORIZON-CL6-2026-01-BIODIV-04-two-stage (Утвърждаване и мащабиране на основани на доказателства решения, базирани на природата, за постигане на позитивна за природата и устойчива на климата икономика): Осигурява оптимален път за финансиране на трансгранични проекти за екологичен мониторинг и адаптация към климата, по-специално около басейните на Черно море и река Дунав.

6.3.3 Клъстер 4: Цифровизация, промишленост и космическо пространство

За преодоляване на технологичните пропуски в зоните на тежката промишленост и подпомагане на концепцията „Тествай, преди да инвестираш“ / живи лаборатории:

- HORIZON-CL4-2027-01-MAT-PROD-02 (Модерно производство за ключови продукти): Тази покана, свързана с партньорството „Произведено в Европа“ (Made in Europe), подкрепя иновациите в производствените процеси и автоматизацията. Регионалните МСП могат да участват като терен за изпитване или доставчици на практически казуси в рамките на по-големи европейски консорциуми, за да ускорят своя цифров преход.

6.3.4 Клъстер 5: Климат, енергетика и мобилност

За „Мрежата от хъбове за зелена логистика“ и демонстраторите на кръгова икономика, приоритизирани от заинтересованите страни:

- Покани в рамките на направленията „Батерии и енергия“ или „Мобилност“ за 2026 – 2027 г. (като тези, адресиращи енергийно ефективния градски транспорт и интегрираното производство за мобилност) предлагат пътища за оптимизиране на транспортните маршрути, намаляване на въглеродния отпечатък в трансграничната търговия и финансиране на пилотни проекти за чисти технологии в регионалните производствени сектори.

6.3.5 Програма „Цифрова Европа“

Въз основа на работната програма на „Цифрова Европа“ (DEP) за 2025 – 2027 г., няколко покани, фокусирани върху внедряване и планирани за втората половина на 2026 г. и 2027 г., пряко адресират нуждите от изграждане на капацитет и технологично възприемане на регионалните МСП и публични институции:

- **Напреднали цифрови умения (краткосрочно обучение и специализирано образование):** Покани, отварящи се в края на 2026 г. и през 2027 г., осигуряват целево финансиране за създаването на „Трансграничен алианс за умения“. Тези средства подпомагат разработването и провеждането на модулни обучителни програми в областта на изкуствения интелект, киберсигурността и анализа на данни за МСП и гражданското общество.
- **Секторни пространства за данни (селско стопанство и „умни общности“):** Фазите на внедряване на европейските пространства за данни ще продължат и през 2027 г. Участието в пространството за данни в селското стопанство подпомага регионалните инициативи в областта на агротехнологиите, докато пространството за данни на „умните общности“ съответства на целите за трансграничен екологичен мониторинг и местна цифрова трансформация.
- **Съоръжения за тестване и експериментирание (TEF) за изкуствен интелект:** По-късни покани, свързани с използването и разширяването на секторни TEF (по-специално в областта на агрохранителния сектор, производството и „умните градове“), предлагат практическата инфраструктура „Тествай, преди да инвестираш“. Това позволява на регионалните МСП да

валидират нови цифрови технологии в реални условия без значителни първоначални капиталови разходи.

- **Приложни казуси на „Destination Earth“ (DestinE):** Възможности за финансиране на разработването на местни приложни казуси, базирани на платформата DestinE (очаквани в края на 2026 г. – 2027 г.), ще осигурят напреднали симулационни възможности за регионалните инициативи за адаптация към климата и устойчива синя икономика в басейните на Черно море и Дунав.

6.3.6 Програма „Еразъм+“ (предстоящи покани за 2026 – 2027 г.)

Въз основа на годишната работна програма на „Еразъм+“ за 2026 г., няколко конкретни дейности по Ключова дейност 2 (KA2) осигуряват необходимите механизми за финансиране за преодоляване на регионалната криза в човешкия капитал и за овластяване на гражданското общество. Платформата следва да се насочи към следните структурни покани, достъпни от 2026 г. нататък:

- **Алианси за иновации (KA2):** Тази дейност е изключително релевантна за създаването на „Трансграничен алианс за умения“. Тя финансира стратегическо сътрудничество между висшето образование, доставчиците на професионално образование и обучение (ПОО) и предприятията. Платформата може да използва тези покани за разработване на нови учебни програми, микроквалификации и целеви обучителни програми, адресиращи специфичните пропуски в цифровите и „зелените“ умения, идентифицирани в индустриалните сектори на Турция, България и Румъния.
- **Партньорства за сътрудничество в областта на ПОО и образованието за възрастни (KA2):** Тези покани подпомагат разработването и трансфера на иновативни практики в професионалното обучение. Регионалните заинтересовани страни могат да кандидатстват за тези средства, за да създадат споделени, модулни обучителни модули за МСП, фокусирани върху

практически умения за адаптиране към Европейския зелен пакт и цифровия преход.

- **Изграждане на капацитет в областта на младежта и ПОО:** За пряко адресиране на „липсващата спирала“ и ниския институционален капацитет на регионалните НПО платформата следва да се насочи към тези дейности за изграждане на капацитет. Финансирането може да се използва за предоставяне на обучение по управление на проекти на организации на гражданското общество, гарантирайки, че те ще се превърнат в структурирани, способни партньори в бъдещи иновационни консорциуми.

6.4 Проактивно разработване на проекти и изграждане на консорциуми

Макар програмите за изграждане на капацитет и идентифицирането на целеви покани да са съществени стъпки, те сами по себе си не са достатъчни, за да гарантират успешно международно сътрудничество. За преодоляване на установените бариери — по-специално културата „да видиш, за да повярваш“ и като цяло ниското базово ниво на опит в управлението на проекти — Черноморската иновационна платформа трябва да възприеме силно проактивен подход към разработването на проекти, особено през своята начална оперативна фаза.

Вместо пасивно да изчаква регионалните заинтересовани страни самостоятелно да формират партньорства, Звеното за подкрепа и консултации на платформата следва активно да инициира и улеснява изграждането на консорциуми. Това включва пряко съпоставяне на регионални участници (МСП, университети, НПО) с допълващи международни партньори въз основа на конкретните тематични покани, идентифицирани в раздел 6.3.

Освен това платформата следва да предоставя пряка, практическа консултантска подкрепа и съдействие при писането на предложения на тези новосформирани консорциуми. Чрез активно напътстване на подбран брой пилотни проекти през сложния процес на кандидатстване по програми на ЕС, платформата може да генерира ранни „истории на успеха“. Тези истории на успеха са от критично

значение; те служат като конкретно доказателство за жизнеспособност, демонстрирайки осезаемите финансови и оперативни ползи от трансграничното сътрудничество пред по-широката регионална екосистема. Постигането на тези ранни, видими успехи ще спомогне ефективно за преодоляване на дефицита на доверие, ще ускори ангажираността на заинтересованите страни и ще осигури дългосрочния тласък, необходим на Черноморската иновационна платформа, за да функционира като самоподдържаща се екосистема. За да премине от тези ранни „истории на успеха“ към постоянна екосистема, платформата ще възприеме Пътищата за синергия, описани подробно в раздел 7. Това гарантира, че всеки пилотен проект разполага с ясен „път на ескалация“ към по-мощни потоци от финансиране, предотвратявайки стагнацията, често наблюдавана след приключването на първоначалните грантови периоди.

7. Операционализиране на синергиите за дългосрочна изследователска програма и програма за сътрудничество

За да се гарантира дългосрочната устойчивост на Черноморската иновационна платформа (BSIP) и на инициативите, идентифицирани в регионалните анализи на потребностите, е необходимо да се възприеме подход на „синергия“ по отношение на финансирането и сътрудничеството. Синергия възниква, когато множество инструменти за финансиране се подреждат последователно или се комбинират в подкрепа на една стратегическа цел, като например цифровата трансформация на МСП или развитието на устойчиво на климата земеделие в Турция, България и Румъния.

7.1 Концепцията за синергия: прогресия от национално към европейско ниво

Нито един-единствен инструмент за финансиране не покрива целия жизнен цикъл на дадена иновация — от ранните изследвания до разрастването на пазара. BSIP ще

функционира въз основа на модел на прогресия в три фази, съгласуващ национални, териториални и европейски ресурси:

1. **Фаза 1: Национално узряване (изграждане на капацитет):** Регионалните участници използват вътрешни фондове (напр. серията TÜBİTAK 1000 в Турция, национални грантове за ИИ в България и Румъния), за да валидират изследванията на ниво на технологична готовност (TRL) 3–5. Тази фаза изгражда „доказателството за концепция“, необходимо за международна достоверност.
2. **Фаза 2: Териториално сътрудничество (изграждане на консорциуми):** BSIP улеснява навлизането на тези узрели проекти в трансгранични програми като Interreg NEXT „Черноморски басейн“ или Interreg NEXT MED. Тези програми финансират сътрудничество в пилотен мащаб и изграждат трансграничното доверие, идентифицирано като актуално тясно място.
3. **Фаза 3: Европейска интеграция (разрастване):** Валидираните трансгранични пилотни проекти впоследствие се позиционират за мащабни европейски инструменти като „Хоризонт Европа“ (Стълб II или „Разширяване“), програма „Цифрова Европа“ (DIGITAL) или EIC Accelerator.

7.2 Стратегическа изследователска програма (SRA) чрез пътища за синергия

Платформата ще използва „пътища за синергия“ — стандартизирани рамки за комбиниране — за да организира своята дългосрочна изследователска програма около общите стратегически области, идентифицирани в раздел 3.1.4.

7.2.1 Път: от изследване до разрастване (фокус върху аграрните и биотехнологиите)

За адресиране на приоритета „Разработване на устойчиви на климата култури“, BSIP ще напътства консорциумите през последователен път:

1. **Стъпка 1:** Турски, български и румънски университети провеждат паралелни национални изследвания върху устойчива на суша пшеница (TRL 3-4).

2. **Стъпка 2:** BSIP обединява тези участници в проект по Interreg NEXT „Черноморски басейн“ за трансгранично полево тестване (TRL 5-6).
3. **Стъпка 3:** Установеният консорциум кандидатства за „Иновационно действие“ (Innovation Action, IA) по Клъстер 6 на „Хоризонт Европа“ или за Център за високи постижения по WIDERA, за да интегрира тези решения в европейската верига на стойността.

7.2.2 Път: дигитализация на МСП (фокус върху зелени технологии и ИКТ)

За преодоляване на недостига на умения и техническите пропуски в МСП:

1. **Стъпка 1:** МСП използват услугите на регионалните Европейски центрове за цифрови иновации (EDIH) за оценка на дигиталната зрялост.
2. **Стъпка 2:** BSIP идентифицира възможности за „каскадно финансиране“ (Financial Support to Third Parties) в рамките на съществуващи проекти по „Хоризонт Европа“, за да осигури на МСП входни билети с ниска бариера за достъп до европейски ИИ.
3. **Стъпка 3:** Узрелите МСП се насочват към EIC Accelerator за пазарно внедряване.

7.3 Механизми за съответствие и устойчивост

За да се запази целостта на тези комбинирани потоци от финансиране, Звеното за подкрепа и консултации на BSIP ще прилага следните стандарти за съответствие:

- **Управление на разделянето на разходите:** Платформата ще предоставя на членовете си „Матрица за разделяне на разходите“, за да гарантира, че една и съща дейност не се финансира двукратно от различни инструменти (напр. избягване на припокриващи се разходи за персонал между Interreg и „Хоризонт Европа“).
- **Оползотворяване на „Печата за високи постижения“ (Seal of Excellence):** За висококачествени регионални предложения, които преминават

европейския праг за оценка, но не получават финансиране поради бюджетни ограничения, BSIP ще улеснява „бърза писта“ (Fast-Track) към национално финансиране (като пренасочващите канали на TÜBİTAK или KOSGEB за притежатели на „Печат за високи постижения“).

- **Разширяване на участието:** Предвид класификацията на целевите региони като „нововъзникващи иноватори“, BSIP ще дава приоритет на съоръженията тип „Нор Оп“, позволяващи на регионалните партньори да се присъединят към вече изпълнявани проекти по „Хоризонт Европа“ със 100% финансиране и минимални административни усилия.

7.4 Ролята на BSIP като „брокер на синергии“

Дългосрочната изследователска програма няма да бъде статичен документ, а динамично портфолио от проекти на различни етапи от веригата за синергия. Действайки като брокер между националните агенции (като TÜBİTAK и TKDK в Турция) и европейските изпълнителни агенции, BSIP гарантира, че регионалните иновационни участници разполагат с ясна пътна карта — от тяхната първоначална местна идея до конкурентоспособна дейност в европейски мащаб. Този структуриран подход пряко адресира бариерите „дефицит на доверие“ и „капацитет за управление на проекти“, като осигурява ясен, управляван по отношение на риска път за международно сътрудничество.

8. Заключение

Констатациите на проекта DIALOGUE потвърждават, че макар регионите на Турция, България и Румъния да разполагат със значителни базови изследователски и индустриални активи, тяхната интеграция в Европейското научноизследователско пространство (ЕНП) в момента е възпрепятствана от структурна фрагментация и пропуски в капацитета. Идентифицираните бариери — от „дуалната икономика“ в регион TR21 до силозите на научноизследователските институти в BG33 — налагат

Interreg

Co-funded by
the European Union

NEXT Black Sea Basin

BSB Dialogue
Innovation
Platform

преход от инцидентно участие в проекти към координирана, дългосрочна стратегия.

Създаването на Черноморската иновационна платформа (BSIP) представлява техническият и институционален отговор на тези предизвикателства. Чрез възприемането на бизнес-ориентиран модел „Безопасно пристанище“ и функционирането като активен иновационен брокер, BSIP осигурява неутрална среда, в която доверието може да бъде изградено чрез конкретни съвместни действия. Ядрото на тази стратегия се съдържа в Пътищата за синергия, представени в настоящия доклад. Тези пътища осигуряват надеждна рамка, чрез която регионалните участници могат да развият своите инициативи от фазите на национални изследвания до трансгранични пилотни проекти и в крайна сметка — до високоефективни европейски консорциуми.

Изпълнението на BSIP и свързаната с нея пътна карта за изграждане на капацитет ще послужат като механизъм за преодоляване на „иновационната пропаст“ в Черноморския басейн. Успехът ще зависи от проактивната ангажираност на всички участници по модела на четворната спирала и от непрекъснатото генериране на „истории на успеха“, демонстриращи осезаемите ползи от международното сътрудничество. Чрез синхронизирането на националните ресурси с европейските възможности, целевите региони могат ефективно да преминат от „нововъзникващи иноватори“ към активни участници в по-широката европейска иновационна екосистема.

INTERNATIONAL
MANAGEMENT
INSTITUTE

TEHNOPOL
GALAȚI

Trakya
Regional
Development
Agency

Отговорността за съдържанието на този материал е
на автора(ите).

Материалът не отразява непременно официалната
позиция на Европейския съюз.

www.dialogueinnohub.com